

національних звичаїв, традицій, рідної мови тощо. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у дослідженні професійної підготовки майбутніх вихователів ЗДО до формування соціально-громадянської компетентності дітей дошкільного віку.

Список використаних джерел

1. Кононко О. Виховуємо соціально компетентного дошкільника: навч.-метод. посіб. до Базової прогр. розв. дитини дошк. віку «Я у Світі». К.: Світич, 2009. 208 с.
2. Косенчук О. Дитина в соціумі. Впроваджуємо Базовий компонент. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2021/Pidvyschennya%20kvalifikatsiyi/15.04/Dv_2021-04-Kosenchuk.pdf
3. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція. Наказ МОН України № 33 від 12.01.2021 р. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf

Оксана Боднар

доктор педагогічних наук, професор
Тернопільський національний педагогічний університет
ім. В. Гнатюка
м. Тернопіль, Україна

Анастасія Хомащук

заступник директора з виховної роботи
Чернівецький ліцей №16 ім. Ю. Федьковича
м. Чернівці, Україна

СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ВИХОВАННЯ УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Автор піднімає питання щодо соціальних аспектів у виховній діяльності закладу освіти, а також важливості формування у здобувачів освіти саме соціальних компетенцій.

Ключові слова: соціалізація, виховання, соціальна компетенція, виховна система, здобувач освіти, заклад освіти.

У сучасних складних викликах, у яких функціонує наша держава особливого значення набуває глибинна гуманізація освіти, зокрема у сфері розвитку виховного освітнього середовища. Адже карантин, воєнний стан, поглиблення співпраці з усіма прогресивними державами зумовлюють посилену увагу закладів освіти до соціалізації учнів.

Проблемами соціальних аспектів виховання займалися такі вчені О. Бодальова, А. Мудрик, В. Нікітіна, Л. Нікітіна, Г. Філонова, А. Капська, Л. Коваль, А. Малько, Л. Міщик, І. Пінчук, Л. Штефан, В. Коваленко та ін.

З точки зору соціалізації, виховання – це «цілеспрямований процес включення дитини в суспільство, результат засвоєння і активного відтворення індивідом соціального досвіду, здійснюваний у спілкуванні і діяльності» [2, с. 89]. Під час навчання в закладі освіти учень має сприйняти та засвоїти основні соціальні компетентності, що охоплюють всю множину та глибину функціонування особистості в соціумі.

Формат соціальної компетентності охоплює як соціальні мотиви, знання, навички, необхідні для успішної взаємодії із соціальним середовищем, так і самопочуття та самосприйняття особистості в мінливому соціумі [1, с. 56]. Саме соціальна компетентність базується на вмінні рахуватися з соціальними нормами та правами інших людей. Завдання педагога полягає в тому, щоб стимулювати «внутрішню активність учня, його потребу до самовдосконалення, розвивати усвідомлене прагнення до успіху в житті, бо це головна рушійна сила життєвої активності. Задля формування соціальної компетентності учнів пріоритетним напрямком роботи можна вважати згуртування учнівського колективу, тісну співпрацю з педагогічним колективом, батьками, громадськими організаціями тощо» [3]. На сьогодні є достатньо визначень поняття «соціальна компетентність» [4. С.12-15]

Виховна система кожного закладу є певним соціальним інститутом, в якому формуються основні соціальні навички, які гармонізуються в учнів на основі включення у відносини школа-сім'я-громадськість-близькі друзі. Кожна дитина вибирає певні пріоритети домінування в якомусь з цих середовищ на основі критерію довіри.

Виховна система школи повинна бути спрямована передусім на формування та розвиток соціальної компетентності учня, без якої важко буде їм формувати свій життєвий шлях.

Наведемо перелік компетенцій, яких повинен здобути учень під час свого навчання в закладі освіти:

- *Уміння комунікувати з усіма оточуючими*, відбираючи для кожної ситуації відповідну модель поведінки та використовуючи певний стиль мовлення;
- *здатність сприймати критику*, глушити свої негативні емоції, проявляти стресостійкість;
- *уміння аналізувати ситуацію*, робити правильні висновки та приймати свої рішення самостійно, аргументуючи свої ж дії;
- *установка на успіх*: педагог повинен керуватися тим, щоб виховувати в учня бажання бути кращим у вирішенні будь-яких завдань, прагнути бути лідером;
- *брати на себе відповідальність*, не уникати складних задач, не шукати того, хто б їх вирішив, краще помилятися, але пробувати все робити самому;
- *прагнення до активної життєвої позиції*: саме воно закладається в дитинстві і відповідно несе за собою свої результатами, які

будуть відображатися в майбутньому житті; наявність мети допомагає дитині досягти успіху в дорослому віці, дисциплінує та робить її життя більш повним та продуктивним. Важливо також сформуванню у дітей правильні життєві цінності;

– *вміння адекватно себе оцінювати*: як відомо, самооцінка впливає на власне життя людини, дає учням усвідомлення своїх бажань, оцінку своїх можливостей, здійснення певних кроків та прийняття правильних рішень.

Для формування цих компетентностей у закладі освіти варто проводити такі заходи: акції, брифінги, тематичні вечори, диспути, вікторини, ярмарки, зустрічі з учасниками історичних подій, діячами науки, мистецтва, зустрічі з учасниками бойових дій, екскурсії та походи, робота клубів за інтересами, участь у художній самодіяльності, перегляд та обговорення кінофільмів, спектаклів, зустрічі з обміном досвіду. Особливо актуальною щодо соціального виховання дитини є її участь в учнівському самоврядуванні, яке активно діє в закладі освіти. Адже саме воно є хорошою базою для формування усіх соціальних компетентностей в здобувача освіти.

Отже, виховна робота в закладі освіти повинна базуватись і також на соціальних аспектах. Дуже важливо, щоб у виховному середовищі була створена така атмосфера, яка б забезпечувала освоєння учнями соціальних компетенцій. Адже саме цей вид компетенції впливає на майбутнє життя людини: її погляди, звички, модель поведінки, цінність тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрєєва Т.В. Сімейна психологія. Київ: КПУ, 2004. 244 с.
2. Гончарова-Горянська М. Соціальна компетентність: поняття, зміст, шляхи формування в дослідженнях зарубіжних авторів. Львів: Рідна школа, 2014. 126 с.
3. Єрмаков І. Педагогіка життєтворчості: орієнтири для XXI століття. Київ: Контекст, 2012. С. 58-72.
4. Коваленко В.В. Формування соціальної компетентності молодших школярів засобами інформаційно-комунікаційних технологій : посібник / за наук. ред. проф. М. П. Лещенко. К., 2017. 192 с.

Юрій Бриндіков

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри соціальної роботи і
соціальної педагогіки,

Хмельницький національний університет
м. Хмельницький, Україна

ФУНКЦІОНАЛЬНІСТЬ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ В УКРАЇНІ